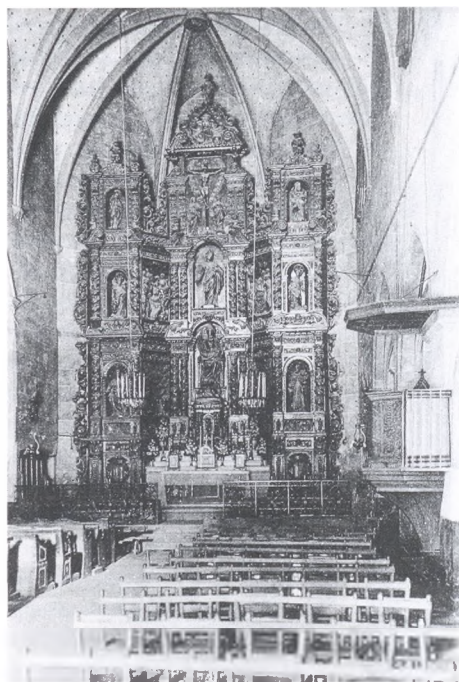

Plaza de los Caídos por Dios y por España (com pertinentment precisaria un llustrós rètol de marbre); i així fora dubtes. La Botiga Nova era a la *Plaza del 6 de Febrero de 1939*. Els pescadors que, quan feia mala mar, pujaven per fer-la petar o jugar al canari havien d'anar al carrer del *General Mola*, on es trobava llavors el casino. Els de can Nan i les fleques del Divino i can Bayó eren a la *Plaza del Generalísimo*. I la meua àvia vivia a la *Avenida del 18 de Julio* (denominació, però, que fou de breu durada). La placeta del Mirador de Sant Ramon s'anomenà *Plaza de España*. Potser un espai un xic esquitit per un nom que, llavors, evocava grandor. També aquest nom va durar poc (potser presagi d'un futur menyspreu pel vocable?).

No vaig saber el nom del carreró que ara porta el nom de Boadella. Car

Així era l'altar major de la parròquia abans del foc que el reduí a un munt de cendra. (Fotografia amablement cedida per J. Carreras i Riera).

vaig desistir d'entrar-hi quan, només en apropar el nas, en vingué una bafarada, una ferum de pixum, verdaderament important. I és que, amb la feble il·luminació d'aquells dies, el carreró oferia un discret i adient racó per, en cas d'emergència, satisfer la necessitat fisiològica.

El nomenclàtor obeïa als acords del ple de la *Comisión Gestora Provisional*, recollits en l'Acta del 15 de març del 1939 (*tercer Año Triunfal*), que, com

tots, va concloure amb un fervorós salut *brazo en alto* acompanyat d'un sonor *¡Arriba España!* pels components d'aquell consistori interí (i tan interí, puix que si bé alliberats, encara estaven pendants de la *depuración*).

Per obeir la patriòtica campanya emesa pel Ministeri de Governació a fi d'espanyolitzar el llenguatge, fins i tot l'homilia de l'ofici havia d'ésser en castellà. El senyor rector, home molt del país, les passava negres amb el seu castellà, esquitxat amb no pocs vocables catalans –que el bon sacerdot deixava anar pels descosits– i més d'un neologisme de collita pròpia, comentant l'Evangeli d'una manera cohibida, trista i torturada. Els fidels escoltaven amb benevolent paciència, esperant oir com se les apanyava el mossèn per concloure el sermó i eixir del tràngol. Els *civils* es miraven desconcertats sense saber com calia actuar davant d'aquell maltractament de l'idioma de l'imperi.

No cal dir que l'església era plena de gom a gom. Puix que no només assistien al Sant Sacrifici els *missaires* de tota la vida, sinó tot el poble. Presidit, naturalment, per les forces vives.

Car els conflictes civils tenen aquest efecte radicalitzant: o cremen els temples o tots es tornen fervents devots.

En els dies immediats a la *liberación*, a alguns novençans se'ls veia el llautó. Puix que en això d'agenollar-se, asseure's, posar-se dret i senyar-se, els moviments d'alguns despistats es produïen a contratemps. Sota una mirada censoradora d'alguns devots de sempre.

Xalanes, bots, llaguts, barques, iots i vaixells també hagueren d'anomenar-se en l'idioma oficial. Àdhuc el balandre "Amic", de Don Joan Ventosa (que molts recordaran per la seva majestàtica presència; qual guaita. Vigilant, des de davant de *Ses Coves*, la badia d'Aiguablava). Car el governador civil (i *camarada jefe provincial de FET y de las JONS*) no estava per orgues.

Un *rebateig* curiós fou el del bot "Guilla". El nom li havia estat assignat per combatre la superstició (demostrant que no era obstacle per obtenir-hi una pesca abundant). Car, a més d'un xic picardiós, d'un escepticisme irònic, ara garrepa(1), adès pròdig(2), el begurenc és a vegades ludòpata; més sovint supersticiós (sobretot el pescador). Aquells vocables tabú! I encara sort que, contra alguns, hom podia comptar amb un antídote. Així, si a algú se li escapava el mot "guilla", en Benet Riera

immediatament agafava l'arjau del timó del bot sa "Marina" i colpejava fortament sa barca mentre proferia: "Peu de cavall! Banya de bou!". Si es produïa amb rapidesa podia així foragitar l'efecte verinós del vocable tabú.

I l'adicte a la loteria, que passava els dècims per una esquena geperuda!

Amb raó, però, pot adduir el begurenc que la superstició ve de lluny. Data de l'Edat de Pedra; la retrobem a l'antic Egipte, en escrits grecs i llatins. I en el folklore africà, indi, xinès...

I que, segons Virgili, "a Déu li plauen els números senars" i, per Goethe, "la superstició és la poesia de la vida".

Sembla doncs paradoxal que un poble amb gust pel joc i supersticions tingueren un alcalde que tenia per nom Ventura i –per més rifada– el seu cognom fos Sabater! (mot tabú i de pèssim auguri).

Però tornem al *rebateig* del bot "Guilla". Per complir el prescrit d'espanyolització era imperatiu canviar-li el nom. Una traducció literal, és a dir "Zorra", hauria sigut poc púdica. Una frivolitat impròpia de la *reserva espiritual de Occidente* que, segons ens deien, érem en aquells temps(3). Per respecte a la castedat regnant s'imposà *masculinitzar* el nom. Així el bot s'anomenà "Zorro", nom que no ofenia el decòrum de l'època.

Ignoro si l'embarcació encara navega. Si manté el nom que li fou assignat l'any 39. Car, amb això de la *normalització lingüística*, hom dubta de si caldrà *rebatejar-la* altra vegada. En aquest país del pèndol, mai se sap.

Cal no desesperar i confiar. Algun dia recobrem el seny i potser tocarem de peus a terra.

ALFRED ARRUGA i FORGAS

Notes

1. Segons em varen contar, hi hagué, en altres temps, un ronyós que va regatejar el preu de la corda que comprava per penjar-se.

I un penedit moribund, garrepa com ell sol, quan el sacerdot l'incità a preparar-se per entregar l'ànima, proferí: "I ja em lliuraran un resguard?".

2. Aquell tracte familiar. Portes obertes. Hom podia presentar-se a l'hora de l'àpat. Sempre hi havia un plat a taula per a ell.

3. Per la fam que molts passaven, alguns pragmàtics (poc imbuïts del *espíritu nacional*) haurien preferit que fóssim el rebost, i no pas la *reserva*.